

Inbreng verslag van een schriftelijk overleg

De vaste commissie voor Veiligheid en Justitie heeft een aantal vragen en opmerkingen voorgelegd aan de Minister van Veiligheid en Justitie over de Rapportagebrief Internationale Misdrijven d.d. 23 mei 2016 (Kamerstuk 34 300 VI, nr. 89).

De voorzitter van de commissie,
Ypma

De griffier van de commissie,
Hessing-Puts

I. Vragen en opmerkingen vanuit de fracties

1. Inleiding

De leden van de VVD-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de rapportagebrief Internationale Misdrijven 2015. Zij hebben bewondering en waardering voor de werkzaamheden van de medewerkers die zich bezighouden met internationale opsporingsonderzoeken, wetende dat dergelijke processen energie, tijd en geduld kosten. Dit is zeker het geval bij het opsporingsonderzoek MH-17. Deze leden hebben enkele vragen en opmerkingen.

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de jaarlijkse rapportagebrief over de aanpak van internationale misdrijven. Deze leden zullen met name ingaan op de vreemdelingendossiers waarin artikel 1F van het Vluchtelingenverdrag is tegengeworpen, die ditmaal speciale aandacht kregen in de rapportagebrief. Uitlevering verdient de voorkeur boven berechting in Nederland, zo is te lezen in de rapportage. Voornoemde leden onderstrepen de achterliggende gedachte dat in dat land doorgaans het bewijs ligt en de procesdeelnemers zijn ingevoerd in taal, cultuur en achtergronden van de gebeurtenissen. In bepaalde situaties kan dit echter niet aan de orde zijn. Kunt u aangeven of dit in toenemende mate het geval is? Zo ja, wat is daarvan de oorzaak?

De leden van de SP-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de rapportagebrief Internationale Misdrijven 2015. Nederland mag geen veilige haven zijn voor oorlogsmisdadigers en vluchtelingen zouden niet bang te hoeven zijn hun voormalig beul hier op straat tegen te komen. De inzet is en moet blijven oorlogsmisdadigers, met respect voor hun mensenrechten, te vervolgen en te veroordelen. De mate waarin Nederland inzet op internationale samenwerking stemt deze leden positief. Dergelijke misdaden kunnen vaak alleen worden opgelost indien wordt samengewerkt. De verschillende initiatieven die voortkomen uit de inspanningen van Nederland wordt door deze leden toegejuicht. Oorlogsmisdadigers moeten zoveel mogelijk in eigen land berecht worden om zo gerechtigheid en waarheidsvinding in de betreffende landen waar de misdaden hebben plaatsgevonden te bevorderen. De leden van de SP-fractie zijn het er dan ook mee eens dat er zoveel mogelijk aan uitleveringsverzoeken tegemoet gekomen wordt, mits de eerbiediging van de mensenrechten gegarandeerd is. Soms moet vervolging en veroordeling onder andere wegens de eerbiediging van de mensenrechten in Nederland plaatsvinden. Het is dan ook enigszins verontrustend te lezen dat er acht jaar is ingezet op vervolging en dit tot dusverre slechts twee veroordelingen tot gevolg heeft. Deze leden ontvangen graag een reflectie op dit lage aantal. Hoeveel capaciteit is er beschikbaar voor dergelijke zaken en is het wellicht noodzakelijk het aantal beschikbare fte's te verhogen?

De leden van de D66-fractie hebben met interesse kennisgenomen van de Rapportagebrief Internationale Misdrijven.

2. Cijfermatige rapportage

2.1 Strafrechtelijke gegevens

Opsporingsonderzoeken in Nederland

De leden van de VVD-fractie merken op dat ten opzichte van 2014 het aantal opsporingsonderzoeken zo goed als gelijk is gebleven. Is er feitelijk maar een dergelijk aantal opsporingszaken? Zo nee, wat is de oorzaak dat opsporingszaken niet in behandeling worden genomen? Kan het Team Internationale Misdrijven (TIM) het werk aan? Ook indien het aantal opsporingsonderzoeken in de toekomst eventueel zal toenemen? Is de verwachting dat dit zal toenemen?

De leden van de D66-fractie zijn van mening dat het TIM een uitermate belangrijke rol speelt. Deze leden hebben daarover een aantal vragen. Waarom is het aantal opsporingsverzoeken in 2015 nagenoeg gelijk gebleven (16) als in 2014 terwijl er in 2015 wel 24 1F-dossiers zijn binnengekomen? Wat voor redenen zijn er voor oplegging van een dossier? Hoe kunnen die worden weggenomen? Uit hoeveel fte bestaat het TIM? Uit wat voor soort expertise is het TIM opgebouwd? Hoeveel fte van het TIM wordt besteed aan het opsporingsverzoek naar het neerstorten van de MH17? In hoeverre wordt er gebruikt gemaakt van sociale media en het internet in ruime zin als bron? In hoeverre is er bij het TIM expertise aanwezig om informatie over deze «hot conflicts» te verkrijgen? Is er een groot verschil in werkwijze tussen het verkrijgen van informatie over «cold cases» en deze lopende conflicten? Wat voor consequenties heeft dit voor de werkwijze en de expertise van het TIM?

Aangiftes

Hoe verklaart u dat er maar één aangifte over internationale misdrijven is gedaan in 2015? De leden van de D66-fractie zijn van mening dat er in vluchtelingenstroom vele getuigen van internationale misdrijven moeten zitten. In hoeverre worden getuigenissen bij asielzoekers opgehaald?

Cijfermatige gegevens 1F en niet 1F-zaken Landelijk Parket

De leden van de VVD-fractie vinden dat de veroordeling van verdachten van internationale misdrijven een afschrikwekkende werking heeft. Maar, zij lezen dat een opsporingsonderzoek lang kan duren door allerlei (logische) redenen, zoals de complexiteit en arbeidsintensiviteit. Niettemin moeten zaken voortvarend aangepakt worden. Graag vernemen deze leden of hier nog verbeteringen door te voeren zijn en welke stappen er gezet dienen te worden om een efficiëntieslag te realiseren.

De leden van de PvdA-fractie lezen dat de Minister stelt dat de aanpak van internationale misdrijven complex en arbeidsintensief is. Kunt u toelichten waar de vereiste capaciteit van medewerkers inzake deze opsporingsactiviteiten met name op ingezet wordt?

2.2 Vreemdelingrechtelijke gegevens

Artikel 1F Vluchtelingenverdrag

De leden van de PvdA-fractie merken op dat een vreemdeling in beroep kan gaan tegen een 1F-tegenwerping. Hoe vaak werd hiervan gebruik gemaakt en hoe vaak is in hoger beroep besloten voor het intrekken van de 1F-status?

De leden van de D66-fractie lezen dat artikel 1F niet een uitsluitend Nederlandse rechtsregel betreft. Hoe passen andere EU-lidstaten een soortgelijke bepaling als artikel 1F toe?

Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), Unit 1F

De leden van de VVD-fractie lezen dat een onderzoek van de Unit 1F kan resulteren in het voortijdig afbreken van het onderzoek. Dit door bijvoorbeeld het vertrek van een vreemdeling uit Nederland. Indien duidelijk is waar de vreemdeling naartoe is gegaan, worden de resultaten uit het onderzoek dan gedeeld met het land waar de vreemdeling zich bevindt? Zo ontloopt de vreemdeling een (mogelijke) vervolging niet en gaat er geen werk verloren. Unit 1F is tevens alert op actualiteiten en treedt proactief op. Dit betreft onder meer het monitoren en screenen van asielzoekers uit Arabische landen, om te voorkomen dat personen naar Nederland komen die ernstige misdrijven hebben gepleegd. De aan het woord zijnde leden vragen wat de resultaten zijn. Hoeveel van deze personen zijn tegengehouden?

De leden van de PvdA-fractie merken op dat de 1F Unit onderzoek doet naar vreemdelingen van wie er aanwijzingen bestaan dat zij mogelijk een 1F-gedraging op hun naam hebben staan. In de brief staat dat deze onderzoeken kunnen plaatsvinden in het kader van een asielprocedure, maar ook naar aanleiding van een verzoek tot naturalisatie of de aanvraag van een reguliere vergunning. Hoe vaak komt het voor dat een 1F-status toe wordt gekend naar aanleiding van een verzoek tot naturalisatie? Deze leden achten het namelijk onwenselijk dat toekenning pas in dat stadium gebeurt. Niet alleen uit oogpunt van de bescherming van de samenleving, maar ook vanuit oogpunt van de vreemdeling. Zeker ook als er gezinsleden van de vreemdeling mee gemoeid zijn. Voornoemde leden zou ook graag horen hoe vaak reeds verleende verblijfsvergunningen asiel en regulier op grond van artikel 1F worden ingetrokken. In de jaarrapportage wordt ingegaan op de procedure tot ongewenst verklaring en het opleggen van inreisverboden. Kunt u toelichten hoe de procedure tot ongewenst verklaring van de Unit 1F er uit ziet?

De leden van de SP-fractie merken op dat Nederland in 2015 te maken had met een grote instroom asielzoekers. Zij vinden het goed dat er snel gereageerd is met extra trainingen op 1F. Nu de instroom weer gedaald is en er een aantal contracten bij de IND niet verlengd wordt vragen deze leden wat er zal gebeuren met de 1F-expertise en in welke mate de Unit 1F zal veranderen qua fte's en samenstelling. Hebben inmiddels alle IND-medewerkers een 1F-training gehad? Net als in 2015 constateren voornoemde leden dat hoewel er geen enkele aanslag heeft plaatsgevonden in Nederland en aan een laag aantal vluchtelingen 1F is tegengeworpen de angst regeert. Op welke manier gaat u niet alleen de IND uitrusten om 1F'ers te herkennen maar ook het publiek hiervan informeren?

Project «Arab Spring and Beyond. Safeguarding the Integrity and Acceptance of International Protection»

De leden van de PvdA-fractie hebben met belangstelling kennisgenomen van de resultaten van het «Arab Spring and beyond»-project. Het doel was onder meer het ontwikkelen van producten en diensten die de gespecialiseerde medewerkers van Unit 1F ondersteunen en de aanwezige kennis, expertise en informatie verder uitbouwen en beter ontsluiten.

Kunt u toelichten wat er, onder de noemer «versterken informatiepositie» precies bedoeld wordt met internationale samenwerking? Op welke

manier werd kennis en informatie uitgewisseld, met welke landen en welke inzichten heeft dit opgeleverd? Hebben andere Europese landen ook een soortgelijke Unit1F en wat zijn hun ervaringen?

De leden van de D66-fractie vragen hoe er bijzondere aandacht besteed is aan het monitoren en screenen van de instroom van asielzoekers uit Arabische landen. Hoe valt dit te rijmen met de kritische rapporten van de Inspectie Veiligheid en Justitie die alarmerendere rapportages publiceerde over de screening en monitoring van de instroom? Wat voor producten zijn er ontwikkeld voor hoor- en beslismedewerkers voor de landen Libië, Irak en Syrië? Welke concrete resultaten heeft de «Awareness tour» opgeleverd? Deze leden vragen of het niet meer resultaat heeft om een permanent meldpunt op alle opvanglocaties in te stellen. Kunt u daar op reageren? Zijn er nareis verzoeken afgewezen op basis van artikel 1F?

Project herbeoordeling Afghanistan met een 3 EVRM-beleetsel

De leden van de D66-fractie hebben nog steeds bezwaren tegen de collectieve toepassing van het artikel 1F op basis van het ambtsbericht Afghanistan 2000. Deze leden merken op dat mensenrechtenorganisaties hier kritiek op hebben en vragen daarom nogmaals om een onafhankelijk onderzoek naar de collectieve toepassing van artikel 1F op medewerkers van de Afgaanse veiligheidsdiensten.

Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V)

De leden van de SP-fractie vragen aandacht voor de uitzichtloze situatie waarin veel 1F-ers zich bevinden die niet kunnen worden uitgezet wegens het beginsel van non-refoulement zoals vastgelegd in artikel 3 van het Europees Verdrag tot bescherming van de rechten van de mens en de fundamentele vrijheden (EVRM). Na tien jaar is er in theorie de mogelijkheid om een buitenschuldvergunning te krijgen. Deze wordt echter zeer terughoudend verstrekt. De criteria waaronder deze wordt toegekend zijn daarnaast ondoorzichtig. Bent u bereid uiteen te zetten onder welke omstandigheden een beroep op buiten schuld succesvol zal zijn?

Kunt u daarnaast een (geanonimiseerd) overzicht geven van de buitenschuldvergunningen die de afgelopen vijf jaar zijn afgewezen en toegevoegd en daarbij aangegeven waarom de vergunning wel of niet werd verstrekt?

Cijfermatige gegevens

De leden van de PvdA-fractie lezen dat in 2015 ongeveer 170 onderzoeken zijn uitgevoerd naar vreemdelingen. Dit aantal is vergelijkbaar ten opzichte van 2014. Kunt u een inschatting geven van de verwachting voor 2016? Is het mogelijk om aan te geven welke 1F gedragingen het meest voorkomend zijn bij de groep die daadwerkelijk 1F tegen geworpen heeft gekregen?

Toezegging algemeen overleg Vreemdelingen- en asielbeleid

De leden van de SP-fractie zijn het eens met de stelling dat er geen 1F'ers in vreemdelingenbewaring mogen worden gesteld indien er zicht is op vervolging en veroordeling. Vreemdelingenbewaring is een bestuursrechtelijke maatregel en dat moet niet vermengd worden met een vorm van strafrechtelijk voorarrest. In deze stelling lezen deze leden daarnaast ook een erkenning van het feit dat de vreemdelingen in bewaring niet crimineel zijn. Deelt u de mening dat zij dan ook niet zo behandeld mogen worden?

3. Voortgang ketenbrede strategie voor de aanpak van internationale misdrijven

3.1 Ketenbrede samenwerking

De leden van de PvdA-fractie merken op dat Nederland geen veilige haven mag zijn voor oorlogsmisdadigers. Uit de brief blijkt dat de Taskforce/ programmatische aanpak internationale misdrijven – bestaande uit de nationale politie, de Immigratie- en Naturalisatiedienst (IND), het Ministerie van Veiligheid en Justitie, het Ministerie van Buitenlandse Zaken, de Dienst Terugkeer en Vertrek (DT&V) en het Landelijk Parket (LP) – middels een communicatiestrategie zoveel mogelijk bekendheid wil creëren onder ouders, slachtoffers en het publiek. Hoe ziet deze communicatiestrategie er uit en is deze enkel gericht op Nederland of ook op andere landen binnen de EU en landen van herkomst?

3.2 Internationale samenwerking

Europees Netwerk van aanspreekpunten inzake personen verantwoordelijk voor genocide, misdrijven tegen de menselijkheid en oorlogsmisdrijven

De leden van de VVD-fractie lezen dat er op 24 en 25 mei 2016 een bijeenkomst betreffende het Genocidenetwerk heeft plaatsgevonden onder het voorzitterschap van Nederland. Doel is onder andere de verbetering van de positie van het slachtoffer. Volgens deze leden is het goed dat er meer aandacht besteed moet worden aan het slachtoffer. Zij zijn benieuwd naar de resultaten van die bijeenkomst. Verder lezen voornoemde leden dat er onder meer een expertmeeting is georganiseerd met betrokken deskundigen om te horen of de conclusies, gebaseerd op de ervaringen van de afgelopen tien jaar, gedeeld worden en hoe de positie van het slachtoffer verbeterd kan worden. Op basis van deze expertmeeting wordt er gewerkt aan een plan van aanpak voor de versterking van de positie van slachtoffers van internationale misdrijven. Wanneer kan dit plan worden verwacht?

Graag vernemen de leden van de SP-fractie hoe de bijeenkomst van het Genocidenetwerk is verlopen. Op welke manier is aandacht besteed aan de speerpunten zoals die door Nederland benoemd zijn: de verbetering van de positie van slachtoffers en het lanceren van een jaarlijks terugkerende Europese dag tegen Straffeloosheid van internationale misdrijven teneinde meer aandacht en bewustzijn te creëren voor de aanpak van internationale misdrijven? Op welke andere manieren wordt daarnaast getracht meer bewustzijn voor dit doel te creëren?

Samenwerking Interpol en Europol

De leden van de PvdA-fractie merken op dat in de rapportage wordt ingegaan op de samenwerking met Europol. Hieruit blijkt dat er in 2015 in EU-verband stappen zijn gezet om te komen tot een nieuwe Europol verordening. Het effect van deze verordening is onder andere dat Europol gemandateerd zal worden voor genocide, oorlogsmisdrijven en misdrijven tegen de menselijkheid. Deze leden vragen wat het effect hiervan zal zijn voor Nederlandse uitvoeringsinstanties, met betrekking tot samenwerking en informatie verstrekking.

3.3 Het verbeteren van het juridische instrumentarium

Versterking positie slachtoffers internationale misdrijven

De leden van de PvdA-fractie merken op dat er in 2015 met deskundigen gesproken is over de positie van slachtoffers van internationale misdrijven en de rechten van deze slachtoffers binnen de huidige Nederlandse wet- en regelgeving. Hiervoor is onder meer een expertmeeting georganiseerd. Kunt u toelichten wat de belangrijkste conclusies zijn die uit deze expertmeeting voort zijn gekomen?